

SPIS TREŚCI

OD AUTORÓW » 7

DRAMATIS PERSONAE

ORAZ MIEJSCA I PRZEDMIOTY TEJ OPOWIEŚCI » 11

PROLOG. LIPIEC–SIERPIEŃ 1920 » 23

CZĘŚĆ I APATIA

1918. STYCZEŃ » 51

NOWY JORK. – Kochanie, to będzie wielki rok! – mówi Paderewski do żony » **51**

MAGDEBURG. Stubenhaus to okazały, piętrowy, zbudowany z drewnianych bali dom » **55**

BERLIN. Hotel „Adlon”, samo serce miasta » **58**

POZNAŃ. W pierwszą niedzielę nowego roku rodzina Nogajów » **62**

WASZYNGTON. Płk House pisze notatkę dla prezydenta Wilsona » **65**

KRAKÓW, Krupnicza 9, elegancki apartament państwa Bobrzyńskich » **66**

WASZYNGTON. Woodrow Wilson przemawia na Kapitolu » **70**

NOWY JORK. Kto wie, czy najbardziej zachwycony mową Wilsona nie jest Paderewski » **73**

MONACHIUM. Hofbrauhaus am Platzl to miejsce legendarne » **76**

SMOGULEC, północ Prowincji Poznańskiej, majątek nieopodal Kcyni » **79**

MONACHIUM. Przybyszewski, siedząc nad golonką, wspomina czasy biedy » **84**

POZNAŃ. Trzech braci dywaguje o wydawanym przez siebie magazynie „Zdrój” » **85**

MONACHIUM. Przybyszewski z satysfakcją sięga po swój wydrukowany tekst » **90**

ZURYCH. Hotel „Schwert”. Tu zatrzymywali się Casanova, Mozart, Goethe czy Hugo » **91**

NOWOSIELICA, wieś na Ukrainie w obwodzie płoskirowskim » **94**

ZURYCH. W hotelu „Schwert” czeka już na Kesslera nowy gość » **97**

BOBRUJSK, ostatnie dni stycznia » **98**

1918. LUTY » 102

POZNAŃ. Karol Rzepecki, blisko pięćdziesięcioletni, zażywny mężczyzna, lubi podkreślać swoją polskość » **102**

WARSZAWA. Maria Dąbrowska budzi się nagle w środku nocy » **104**

POZNAŃ. W padającym śniegu i deszczu Arkady Fiedler wysiada na Kaiserbahnhof » **107**

BERLIN. Auswärtiges Amt, Ministerstwo Spraw Zagranicznych przy Wilhelmstrasse » **108**

KRAKÓW. Pani Zofia Bobrzyńska, obywatelka miasta Krakowa » **110**

CICHINICZE. Ciemny, ponury świt 14 lutego 1918 roku. Wioska, właściciel dwór » **114**

POZNAŃ. Mieszkanie Nogajów przy Dolnej Wildzie, ranek » **116**

RARAŃCZA. Bronisław Kamiński, chłop spod Śremu, siedzi w wilgotnym okopie » **117**

KRAKÓW. Poniedziałkowy ranek 18 lutego jest nadzwyczaj mroźny » **120**

POZNAŃ. Środek nocy, luty 1918, strych nad muzeum archeologicznym Mielżyńskich » **123**

WARSZAWA. – Tak, oburzające, co zrobiono w Brześciu – mruczy Wojciech Kossak » **125**

POZNAŃ. Wincenty Wierzejewski jest z siebie dumny: ukrywa się i cały czas spiskuje » **131**

WARSZAWA. Maria Dąbrowska radośnie rzuca „Kurierek” na stolik » **135**

POZNAŃ. Nad ranem, po kilku dniach od zakończenia druku ulotek » **136**

KRASNYJ BIERIEG to zapuszczona wieś pod Bobrujskiem, ale kolej żelazna tu dociera » **139**

POZNAŃ. Comiesięczne zebranie Związku Spółek Zarobkowych i Gospodarczych » **146**

1918. MARZEC » 152

KRAKÓW. Gabinet profesora Bobrzyńskiego. Profesor śmieje się cicho... » **152**

BERNO. Neuerkirchestrasse. Kessler podnosi z namaszczeniem kieliszek bordeaux » **156**

BOBRUJSK. Świat wstrzymuje oddech na wieść o pokoju państw centralnych z bolszewikami » **162**

WARSZAWA. W porze późnego drugiego śniadania Dąbrowska wychodzi na spacer » **165**

MAGDEBURG. Komendant czyta „Magdeburgische Zeitung” z irytacją » **169**

1918. KWIECIEŃ » 172

BERLIN. Harry Kessler po raz pierwszy zjawił się we wschodniej Europie jesienią 1915 roku » **172**

WARSZAWA. Jeszcze niedawno Dąbrowska ledwie mogła zaakceptować ustępstwa na wschodzie » **173**

NIEMIRÓW pod Winnicą, Ukraina » **174**

NIAGARA-ON-THE-LAKE. Podchorąży Skarżyński, potomek wielkopolskich chłopów » **177**

KIJÓW. Bolesław Długoszowski herbu Wieniawa, osobisty adiutant Komendanta i człek barwny » **178**

1918. MAJ » 182

POZNAŃ. Franciszek Nogaj trafia do służby w armii Jego Cesarskiej Mości Wilhelma » **182**

BOBRUJSK. Generał Dowbor-Muśnicki kapituluje wobec Niemców » **183**

WARSZAWA. Maria Dąbrowska martwi się o braci służących u Dowbora » **191**

BOBRUJSK. Fiasko buntu – pułkownik Barthel musi uciekać » **192**

WARSZAWA. Spiskowiec Wierzejewski na fałszywych papierach przyjeżdża do miasta » **194**

1918. CZERWIEC » 200

POZNAŃ. Uwolnienie Stanisława Nogaja z więzienia zaplanowano na 12 w nocy » **200**

WARSZAWA. Maria Dąbrowska tęskni za braćmi » **202**

POZNAŃ. Główna kwatera POW Zaboru Pruskiego » **202**

MURMAŃSK. Podchorąży Eugeniusz Małaczewski przechadza się po tutejszym targu » **204**

1918. LIPIEC » 207

MOSKWA. Podwórko Łubianki, siedziby CzeKa. To miejsce wygląda naprawdę nieciekawie » **207**

BERLIN. Harry Kessler patrzy na pierwszą stronę „Berliner Tageblatt” » **211**

POZNAŃ. Jest duszny, gorący, letni dzień, tuż przed burzą » **217**

1918. SIERPIEŃ » 220

WASZYNGTON. Tutaj lato zawsze jest okropne » **220**

SPA, Belgia. Ludendorff, budząc się w piątek rano, wie, że to już koniec wojny » **221**

POZNAŃ. Franciszek Nogaj już od trzech miesięcy służy w armii niemieckiej » **222**
NOWY JORK. Na nabrzeżu Manhattan Cruise Terminal » **224**
BERLIN. Pod koniec sierpnia jest jasne, że klęska Rzeszy na zachodzie jest nieunikniona » **226**
CAMBRAI. Front zachodni: Salem Aleikum, cigarety tajemne » **227**

1918. WRZESIEŃ » 230

MOSKWA. Początek września jest tutaj zawsze koszmarem » **230**
WASZYNGTON. Roman Dmowski zgłasza się na wartowni Białego Domu » **234**
ZAKOPANE. Stefan Żeromski na werandzie „Jordanówki” nanosi ostatnie poprawki » **235**
BOSTON, Massachusetts. Gościem na lunchu u państwa House’ów jest Mr Dmowski » **241**
POZNAŃ. Uliczny narożnik, dwie kamienice i jeden przechodni strych » **242**

CZĘŚĆ II CHAOS

1918. PAŹDZIERNIK » 247

POZNAŃ. Franciszek Nogaj czyta „Posener Neueste Nachrichten” » **247**
BERNO. Ambasador Rzeszy w Szwajcarii załamany siedzi przy wygaszonym kominku » **250**
NANCY we wschodniej Francji nad rzeką Meurthe to główne miasto Lotaryngii » **254**
WARSZAWA. „Rada Regencyjna do narodu polskiego!” » **256**
WASZYNGTON. Dmowski zbiera się do powrotu do Europy » **257**
WARSZAWA. Maria Dąbrowska budzi się nad ranem i szybko siada przy stoliku » **258**
ZAKOPANE. Tu niepodległościowy przewrót zaczyna się w niedzielę » **259**
BERNO. Harry von Kessler i potworny ból głowy » **261**
PUSZCZYKOWO. Nie lecznica garnizonu, ale lazaret » **263**
BERNO. Kessler z wściekłością czyta o wystąpieniu Korfantego w Reichstagu » **265**
KRAKÓW. Dwunastoletni Karol Estreicher ucieka ze szkoły » **266**
MAGDEBURG. Świt jest zimny, mglisty i ponury » **267**
KRAKÓW. Prof. Stanisław Estreicher łapie syna Karola na wagarach » **270**

1918. LISTOPAD » 277

- BERLIN. Rankiem Kessler wbiega do MSZ » **277**
- MAGDEBURG. Spiskowcy czekają na sygnał odbicia Piłsudskiego » **282**
- KILONIA. Zbuntowane załogi liniowców wywieszają czerwone sztandary » **283**
- ZAKOPANE. 5 listopada Stefan Żeromski w imieniu Republiki Zakopiańskiej » **284**
- LUBLIN. Czarny mercedes stoi na pustej, podlubelskiej drodze » **286**
- MAGDEBURG. Przychodzi telegram, aby uwolnić Piłsudskiego » **291**
- COMPIÈGNE. Niemieccy parlamentariusze przybywają do wsi Rethondes w północnej Francji » **292**
- SPA, Belgia. Wilhelm Hohenzollern, z łaski Bożej cesarz niemiecki, król Prus, margrabia Brandenburgii itd. » **293**
- MAGDEBURG. Delegacja niemiecka siada do rokowań » **294**
- BERLIN. Piłsudski skarży się, że nie ma broni za pasem » **296**
- COMPIÈGNE. Jeszcze koło popołudnia 9 listopada we Francji trwa pat » **298**
- POZNAŃ. Wszędzie, gdzie stacjonują niemieckie wojska, trwa rewolucyjny chaos » **298**
- BERLIN. Anhalter Bahnhof, dworzec kolei dalekobieżnej » **299**
- POZNAŃ. Franciszek Nogaj wychodzi z domu wcześniej rano » **300**
- WARSZAWA. W niedzielę 10 listopada rano jest pogoda pod psem » **302**
- POZNAŃ. Z każdego okna zamku cesarskiego widać morze głów » **303**
- WARSZAWA. Pensjonat zamienia się w centrum dowodzenia komendanta Piłsudskiego » **305**
- POZNAŃ. Popołudnie 10 listopada. Panna Kulebianka z centrali telefonicznej... » **307**
- WARSZAWA. Józef Gabriel Jęczkowiak jest już w Warszawie » **308**
- POZNAŃ. Karol Rzepecki uważnie sprawdza tekst odezwy do mieszkańców Poznania » **309**
- OSTRÓW WIELKOPOLSKI. Kiedy dociera tu wieść u ucieczce cesarza Wilhelma... » **310**
- WARSZAWA. Piłsudski jest już w Warszawie od dwunastu godzin » **311**
- COMPIÈGNE. Jest piąta nad ranem – negocjujący Niemcy są już wykończeni » **311**
- WARSZAWA. Zabłąkany niemiecki feldfebel » **312**
- WARSZAWA. 11 listopada komendant Piłsudski wstaje wcześniej » **314**
- PARYŻ. O jedenastej 11 listopada wchodzi rozejm na wszystkich frontach Wielkiej Wojny » **316**

WARSZAWA. U Lubomirskich na Frascati goście narzekają » **317**

LUBLIN. Tysiące lublinian demonstrują za rządem Daszyńskiego » **317**

BERLIN. Popołudniowe dodatki specjalne gazet oddają fatalne nastroje » **318**

PRZEMYŚL. Porucznik Stanisław Małagowski stoi na przednim pokładzie pociągu » **319**

WARSZAWA. Po zawieszeniu broni gubernator Warszawy i Królestwa Polskiego jest załamany » **321**

POZNAŃ. Podporucznik Paluch melduje się przed Wojciechem Korfantym » **323**

WARSZAWA. Piłsudski po spotkaniu w siedzibie *Soldatenratu* » **324**

POZNAŃ. Akcja braci Nogajów » **329**

WARSZAWA. Wieczorem Hutten-Czapski idzie na Frascati » **330**

POZNAŃ. Władysław Seyda to mężczyzna potężnej postury » **331**

KASAMA, Rodezja. Rano 13 listopada kończy się ostatnia bitwa Wielkiej Wojny » **333**

POZNAŃ. Około południa na Stary Rynek wchodzi umundurowana kolumna wojskowa » **334**

POZNAŃ. Korfanty przemawia z trybuny na placu Wilhelmowskim » **336**

WARSZAWA. Od wczesnego przedpołudnia nie zamykają się drzwi do komendanta Piłsudskiego » **339**

POZNAŃ. Jest już noc, gdy Stanisław Nogaj prowadzi grupę przez miasto » **340**

WARSZAWA. Piłsudski rozwiązuje POW w Królestwie Polskim » **340**

MIĘDZYRZEC. Małe miasteczko koło Białej Podlaskiej, na północnym wschodzie Królestwa » **341**

WARSZAWA. Dla Piłsudskiego masakra w Międzyrzeczu to złowróżbny znak » **343**

LWÓW. Na placu przed budynkiem neogotyckiego dworca kolejowego » **345**

POZNAŃ. Steffen Blankertz, niemiecki sierżant pochodzący z Wuppertalu » **348**

WARSZAWA. Wojciech Kossak zbiega po schodach hotelu „Bristol” » **349**

BERLIN. W listopadowe popołudnie Przybyszewski spotyka się z Jerzym Hulewiczem » **353**

WARSZAWA. W 88. rocznicę wybuchu powstania listopadowego » **355**

WARSZAWA. „Pod Picadorem” na Nowym Świecie » **358**

SMOGULEC, Wielkopolska. Ostatni dzień epoki » **361**

WARSZAWA. Rozkwitały pąki białych róż... » **362**

1918. GRUDZIEŃ » 365

- POZNAŃ, Sala Lamberta, 3 grudnia. Głos ma Władysław Seyda » **365**
- POZNAŃ, posterunek POW Zaboru Pruskiego przy Świętym Marcinie » **367**
- POZNAŃ, Sala Lamberta. Zofia Sokolnicka wchodzi do wielkopolskiego rządu » **369**
- POZNAŃ, ulica Głogowska, przed drzwiami Niemca, niejakiego Sturma » **370**
- BREST. W piątek mgła otulająca ten bretoński port akurat się rozplynęła » **371**
- WARSZAWA. Poseł pełnomocny Rzeszy Niemieckiej hrabia Kessler dyskretnie opuszcza Polskę » **374**
- POZNAŃ, ranek 25 grudnia. NRL zapowiada na afiszach przyjazd Paderewskiego! » **374**
- WARSZAWA. Prasa donosi o armii Hallera » **375**
- GDAŃSK. Paderewski wybiega na pokład okrętu » **375**
- POZNAŃ, Dolna Wilda. Franciszek Nogaj, jak przystało na młodego człowieka, śpi długo » **377**
- ROGOŹNO, stacja kolejowa. Paderewski czeka w drodze do Poznania » **378**
- POZNAŃ, wieczorem pod „Bazarem” » **379**
- POZNAŃ. Apartament Paderewskiego » **387**
- POZNAŃ. W nocy „Bazar” zapełnia się polskimi żołnierzami » **403**
- POZNAŃ, Fort Grolman. Kompania Wierzejewskiego staje się regularną jednostką wojskową » **413**
- POZNAŃ, kasyno. Stanisław Nogaj czyta o zabiciu Niemca Blankertza » **413**
- POZNAŃ, 30 grudnia. Paderewski w „Bazarze” » **413**
- MROCZA, północna Wielkopolska, 31 grudnia » **414**

CZĘŚĆ III WIOSNA

1919. STYCZEŃ » 421

- POZNAŃ, „Bazar”. Tuż po północy Paderewski wyjeżdża » **421**
- OSTRÓW WIELKOPOLSKI. Ten węzeł kolejowy od świtu nowego roku leży w granicach Polski » **421**
- NAKŁO. W trzaskającym mrozie mieszkańcy czytają obwieszczenie » **422**
- WARSZAWA Państwo Dąbrowscy biegną do Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych w centrum Warszawy » **426**
- POZNAŃ. Wojciech Korfanty w niedzielę, tuż po południowej mszy świętej... » **427**

- WARSZAWA. Podekscytowana Dąbrowska biegiem wraca do domu » **430**
- NAKŁO. W południe do „Hotelu Cesarskiego” wkraczają niemieccy oficerowie » **432**
- ŁAWICA pod Poznaniem. Franciszek Nogaj kryje się wraz ze swoją kompanią » **435**
- WARSZAWA. W belwederskim gabinecie naczelnik Piłsudski musi zapalić kolejnego papierosa » **437**
- ŚLESIN. Wycofane spod Mroczy oddziały *Heimatschutzu* psują krew Polakom » **441**
- WERSAL. 18 stycznia 1919 roku do podparyskiego Wersalu zjeżdżają wielcy tego świata » **442**
- KARWINA NAD OLZĄ. Kiedy górnicy z Karwiny zaczynają szychtę... » **443**
- WARSZAWA. Przed Belweder zajeżdżają kolejne samochody i dorożki » **444**
- WERSAL. Dla Woodrowa Wilsona celem nr 1 jest powołanie Ligi Narodów » **447**
- POZNAŃ. Niedzielnny ranek pierwszych wyborów jest paskudny » **449**
- WARSZAWA. Maria Dąbrowska rozumie to doskonale: ta data przejdzie do historii » **452**
- WERSAL. Rada Dziesięciu pierwszy raz zbiera się 29 stycznia » **457**

1919. LUTY » 461

- LWÓW. Gabriela Zapolska cierpi w willi „Skiz” na Łyczakowie » **461**
- TREWIR, to niewielkie miasteczko, jedno z najstarszych w Niemczech » **462**
- KCYNIA. 21 lutego oddział Nogajów wyjeżdża na front nakielski » **464**

1919. MARZEC » 467

- POZNAŃ. Sytuacja oblężonego Lwowa nie ulega zmianie » **467**
- PARYŻ. Roman Dmowski zły jak osa wraca z dzielnicy Pigalle » **469**
- SĄDOWA WISZNIA. Szeregowy Musielak, poznaniak, biegnie w rozpoznaniu » **474**
- WARSZAWA. Są wieści od brata Marii Dąbrowskiej » **475**
- SĄDOWA WISZNIA. Szeregowy Musielak z kompanii porucznika Wierzejewskiego » **476**

1919. KWIECIEŃ » 478

- WARSZAWA. Podziemia Galerii Luxemburga, Senatorska 29 » **478**

WIELKOPOLSKIE LESZNO. To pierwszy od miesiący pociąg, który przejeżdża granicę z Niemcami » 479

WARSZAWA. Hotel „Bristol” zamknął dziś swe podwoje dla przypadkowych gości » 480

WERSAL. Niemcy pod eskortą docierają do hotelu » 482

WILNO. Wiosna na wschodnich krańcach Rzeczypospolitej wybucha jak bomba » 484

1919. MAJ » 492

WARSZAWA. Zimny maj » 492

POZNAŃ. Dla Wielkopolan ważny czas » 492

PARYŻ. Stanisław Kozicki widzi, że alianci nie idą na rękę Polakom » 494

WARSZAWA. Wolne, kwitnące miasto? Nie dla wszystkich » 496

1919. CZERWIEC » 500

WARSZAWA. Stanisław Baczyński doskonale wygląda w mundurze Wojska Polskiego » 500

PARYŻ. Grupa alianckich oficerów w nocy nanosi ostatnie poprawki na mapy » 503

POZNAŃ. Czerwcowe wieczory są upalne, ale Karol Rzepecki jednak siedzi w biurze » 506

WERSAL. Dziś Galeria Lustrzana pałacu wersalskiego jest najważniejszym miejscem na świecie » 508

WARSZAWA. Starszy brat Dąbrowskiej, Stanisław, wraca z niewoli bolszewickiej » 511

KREUZ. Zmęczony długą podróżą Przybyszewski z nadzieją patrzy przez okno w korytarzu pociągu » 512

EPILOG » 515

PODZIĘKOWANIA » 525

COŚ NA DESER DO CZYTANIA » 527

INDEKS OSÓB » 535